

Beleid in hoofdpunten 'Openbare Verlichting gemeente Montferland 2020-2024'

1. Inleiding

Op het gebied van licht zijn er veel ontwikkelingen, zoals de opkomst van led, markering en reflectie. Het nieuw op te stellen beleid heeft een looptijd van 2020 tot 2024. We kiezen ervoor om een periode van 4 jaar aan te houden om zo aan te kunnen sluiten bij alle ontwikkelingen.

2. Beleid in hoofdpunten

A) Licht alleen daar waar het nodig is; 'Niet verlichten, tenzij'

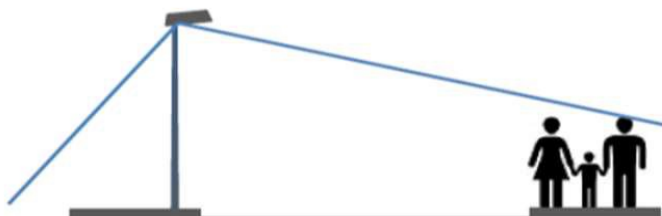
De gemeente Montferland heeft haar areaal up-to-date en goed in beeld. Er wordt bij vervanging altijd gekeken of al het licht dat er nu staat wel nodig is. Zijn er wellicht betere alternatieven te bedenken, bijvoorbeeld reflecterende belijning of een andere vorm van markering. Of kan het ook zonder licht waarbij de verkeersveiligheid niet in het geding komt?

Per situatie wordt bekeken wat de meest duurzame, energiebesparende en lichthinder reducerende oplossing is. Als er grotere veranderingen te verwachten zijn in een bestaande omgeving, wordt dit met inwoners afgestemd. Bij nieuwbouw zullen we vooraf heel bewust kijken waar en hoeveel verlichting wenselijk is.

B) Verlichten tot maximaal 75% van de geldende richtlijn qua lichtsterkte en geen verticale lichtsterkte aanhouden

In Nederland zijn we niet verplicht om te verlichten. Wel hebben we een richtlijn. Deze biedt advies over hoeveel licht op straat nodig is. Dit is afhankelijk van de locatie, het soort weg en hoeveel verkeer er is. We houden de richtlijn niet volledig aan, dat past niet in onze omgeving. We verlichten op maximaal 75% van de richtlijn qua lichtsterkte, behalve in uitgaansgebieden of centrumgebieden, daar staat vaak wat meer licht.

Ook wordt er een advies gegeven over de hoeveelheid licht op 1,5m hoogte op een verticaalpunt, de E-verticaal genoemd.

Op deze hoogte zijn veel lichtbronnen die deze waarde beïnvloeden, bijvoorbeeld licht vanuit etalages, koplampen van auto's, licht vanuit woningen e.d. Dus is deze waarde lastig te meten. De opgegeven waarde in de richtlijn is daarnaast ook nog erg hoog. Er zouden dan veel meer lantaarnpalen bij moeten komen. Dat is voor de gemeente Montferland en haar omliggende gemeenten niet wenselijk.

Daarom kiezen we ervoor om:

- Verlichten op maximaal 75% van de geldende richtlijn qua lichtsterkte. Met uitzondering van centrumgebieden en uitgaansgebieden; daar zal vaak wat meer licht staan.
- We houden geen E-verticaal eis aan.
- Per situatie wordt bekeken wat de best haalbare situatie is.

C) Zo goed mogelijke verdeling van het licht op belangrijke locaties

De verdeling van het licht op de weg noemen we de gelijkmatigheid. Op sommige locaties is deze belangrijk voor de sociale veiligheid, zoals in centrumgebieden of in woongebieden. Of voor de verkeersveiligheid op doorgaande wegen. Hoe beter de verdeling is, hoe minder zwarte vlekken er op de weg zijn en hoe beter we met een lager lichtniveau toe kunnen. Ook kan zo het effect van licht-donker-licht (zon tussen de bomen door) voorkomen worden.

Bij vervanging van bestaande verlichting wordt altijd een lichtplan gemaakt en is het streven de gelijkmatigheid zo goed mogelijk te krijgen op die locaties waar dit wenselijk is. Uitgangspunt hierbij is de bestaande mastafstand, de masten worden niet verschoven.

D) Geen schijnveiligheid creëren

Verlichting kan bijdragen aan de overzichtelijkheid van een gebied, maar ook aan schijnveiligheid. De echte veiligheid hangt met name af van de mate van sociale controle. Staan er huizen dicht bij de weg, gaat er veel verkeer overheen etc. Dan pas is een weg veiliger. Niet doordat er verlichting staat. Ons oog went direct aan licht, maar heeft even nodig om aan het donker te wennen. Als we zelf op de weg fietsen die verlicht is, kunnen we niet zien wie er aan de zijkant zit. Het licht lijkt dus wel veilig, maar is dat niet.

De gemeente kiest in woon- en centrumgebieden een lichtkleur waarbij gezichten goed herkenbaar zijn, zoals bijvoorbeeld (warm) wit. Dit draagt bij aan de sociale veiligheid. De gemeente probeert schijnveiligheid te voorkomen.

E) Hoofdfietsroutes binnen de kom worden verlicht

We maken onderscheid in recreatieve en dagelijkse routes en of de routes binnen of buiten de kom liggen. Recreatieve fietsroutes worden niet verlicht.

Dagelijkse fietsroutes verdelen we in hoofdfietsroutes, doorgaande en schoolfietsroutes. Uitgangspunt is dat de gemeente alleen hoofdfietsroutes binnen de kom verlicht. Per situatie bekijken we of deze verlichting in de nacht uit kan. In ieder geval wordt het licht gedimd zodra dat technisch mogelijk is.

Als het geen hoofdfietsroute is binnen de kom, wordt deze niet verlicht.

Belangrijke schoolfietsroutes worden in principe verlicht, waarbij de verlichting in de nacht uit is en 's morgens het licht weer aan gaat zodra de verlichting daarvoor geschikt is.

F) Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is dat past bij budget en stand der techniek zonder koploper te zijn

We kiezen al vele jaren voor duurzame en energiezuinige oplossingen. Per situatie wordt bekeken wat de beste oplossing is, passend in de omgeving, binnen het beschikbare budget en met de technische mogelijkheden. De gemeente is volger van nieuwe technieken, maar heeft niet de ambitie om koploper te zijn.

G) Voor wat betreft de openbare verlichting hanteren we geen Politie Keurmerk Veilig Wonen

Het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW) is geen verplicht keurmerk en bestaat uit certificaten. Het certificaat Veilige Omgeving is voor de openbare verlichting van belang. Het geeft aan dat achterpaden verlicht moet worden en de richtlijn voor de openbare verlichting volledig aangehouden worden. De gemeente verlicht achterpaden niet. Ook hanteert de gemeente de richtlijn niet volledig omdat er anders te veel licht op straat is. Daarom houdt Montferland voor wat betreft de openbare verlichting geen PKVW aan. Ook de omliggende gemeenten hanteren deze vaak niet meer.

Projectontwikkelaars kunnen op de nieuwbouwprojecten wel een PKVW Veilige Woning afgeven, maar zonder het certificaat Veilige Omgeving. De inwoners hebben dan toch recht op korting op hun verzekeringspremies.

H) Geen Keurmerk Veilig Ondernemen voor wat betreft de openbare verlichting

Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) is een keurmerk voor bedrijventerreinen en winkelgebieden. Er worden door ondernemers, verenigingen, politie, brandweer en de gemeente onderlinge afspraken gemaakt over diverse zaken, waaronder soms de openbare verlichting. In de gemeente Montferland hebben we een KVO-B (bedrijventerrein) op het bedrijventerrein in 's-Heerenberg. Dit beleidsplan 'Openbare verlichting gemeente Montferland 2020-2024' is leidend voor wat betreft de hoeveelheid verlichting.

I) Participatie waar mogelijk en wenselijk

Participatie staat belangrijk in onze gemeente en daarom betrekken we onze inwoners bij wezenlijke veranderingen in de openbare ruimte. Maar ook samen met ondernemers gaan we in gesprek bij een reconstructie van een bedrijventerrein. Door gezamenlijk met elkaar te praten kunnen we komen tot een betere afstemming en een prettige, kwalitatief betere en duurzamere leefomgeving.

J) Parken niet verlicht

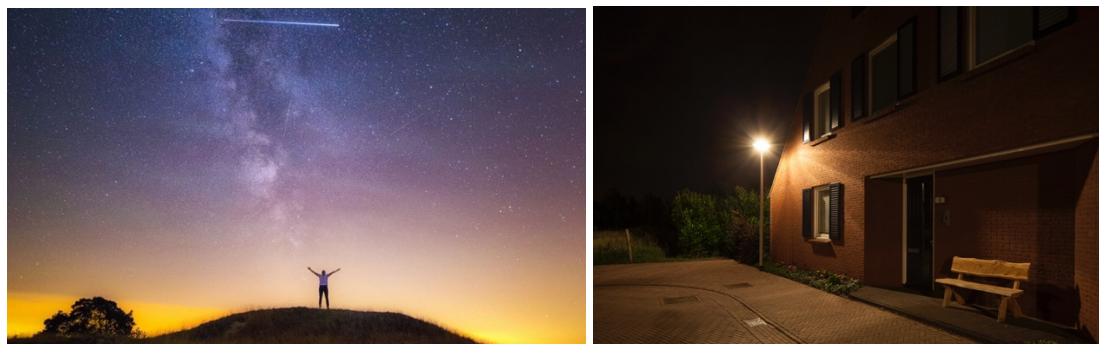
Parken worden niet verlicht. In die parken waar nu wel verlichting staat, wordt de verlichting in principe verwijderd. Maar wel in overleg met gebruikers en aanwonenden.

K) Tegengaan van onnodige lichtvervuiling

We kijken (nog meer) naar eventuele lichthinder en -vervuiling. Onnodige lichthinder en vervuiling willen we voorkomen. We zetten in op lagere lampsterkte, gericht licht (minder strooilicht) en na de spits gaan we overal dimmen. Eventueel kan het licht in de nacht op bepaalde locaties uit. Soms in combinatie met een detectiesysteem, waarmee het licht aan

gaat (of feller kan branden) als er iemand aankomt en daarna schakelt het systeem weer uit (of naar lager lichtniveau).

Ook kijken we of een andere lichtkleur wellicht beter passend is.

Foto: Lichtvervuiling links en lichthinder foto rechts

L) Niet meer licht in het buitengebied dan anno 2019

Uitgangspunt is om niet meer licht in het buitengebied te plaatsen dan nu het geval is.

Streven is om deze hoeveelheid te verminderen als de situatie dat toelaat. Daarvoor zullen we met de betreffende gebruikers en inwoners van het gebied in gesprek gaan.

M) Aandacht voor en aanzetten tot circulaire economie

Onze maatschappij is een wegwerpmaatschappij. Grondstoffen zetten we om in producten, deze worden gebruikt en daarna vernietigd. In een circulaire economie is er geen afval meer. Bij de aanschaf van producten stellen we als eis dat het aan de circulaire economie moet voldoen (voor zover mogelijk).

N) Volger Smart City

Smart City is een breed begrip. Concreet komt het neer op het slim aansturen van alles in de openbare ruimte. De gemeente Montferland heeft niet de ambitie om koploper te zijn, maar houdt de ontwikkelingen goed in de gaten. Zodra het zinvol en betaalbaar is, past de gemeente het toe.

O) Gebiedsgerichte aanpak

In woongebieden gaan we anders om met verlichting dan in bijvoorbeeld een winkelcentrum. Per gebied wordt bekeken welke functie verlichting heeft en wat de benodigde hoeveelheid licht is en met welke verdeling van het licht. Ook de lichtkleur kan verschillen.

Openbare verlichting speelt een belangrijke rol in de woongebieden. Door de juiste lichtkleur toe te passen wordt een goede leefomgeving gecreëerd. Alle verlichting wordt gedimd. Groenvoorzieningen, zoals parken, worden niet verlicht en waar nu verlichting staat, wordt deze in principe verwijderd. Losliggende voetpaden verlichten we niet tenzij het een doorgaande route is en er voldoende sociale controle is. Achterpaden worden niet verlicht.

Op parkeerplaatsen wordt per situatie beoordeeld of verlichting zinvol is. Ook wordt gekeken of verlichting gewenst is in de nachtelijke uren. Alle verlichting wordt gedimd en waar mogelijk in de nacht uitgezet.

Bedrijventerreinen moeten goed bereikbaar zijn en aantrekkelijk voor bedrijven zijn om zich te vestigen. De openbare verlichting wordt gedimd, wellicht kan het uit in de nacht.

P) Integrale afstemming

Bij het aanleggen van een woonwijk, wordt vaak als laatste aan de lantaarnpalen gedacht. De openbare verlichting stemmen we voortaan voortijdig en goed af op de groenvoorzieningen.

3. Communicatie

Zowel intern als extern blijven we met elkaar in gesprek over waar licht wel en niet nodig is. Net als bij de totstandkoming van dit beleidsplan.

We delen de gemeenten in stukken op en bij een verandering in het gebied betrekken we inwoners, verenigingen en het bedrijfsleven bij 'Wat kan er wel en wat niet, wat moet er anders en wat kan er anders'. Daarvoor gaan we buiten met elkaar kijken, richten we proefgebieden in en gaan we de dialoog met elkaar aan.

Bij een nieuw ontwerp wordt bekeken of het ontwerp zo gemaakt kan worden dat er geen licht als compenserende factor nodig is of. Of dat het met bijvoorbeeld reflectie opgelost kan worden.

In 2022 vindt er wederom een online enquête plaats om te polsen hoe we staan tegenover nieuwe technieken in onze buurt en wat er nog kan om energie te besparen, duurzamer te zijn en toch een prettige leefomgeving te hebben.

Zo stemmen we het licht in de openbare ruimte bewuster en beter af met elkaar af.

4. Beheersmatige uitgangspunten

Qua beheersmatige uitgangspunten stellen we voor om de onderstaande punten aan te houden:

1. Technische levensduur masten 50 jaar en armaturen 25 jaar

Een lantaarnpaal bestaat uit een mast (paal) en een kap (armatuur). We schaffen materialen aan die zo lang mogelijk mee gaan, zo duurzaam mogelijk zijn en waar mogelijk ook circulair zijn.

2. Uniformiteit

Het is belangrijk om zoveel mogelijk dezelfde masten en armaturen te hebben vanuit de beheerzijde.